

W trosce o kulturę logiczną w badaniach filozoficznych i teologicznych

Stanisław Kamiński, Kazimierz Marek Wolsza (red.), ser. *Polska filozofia chrześcijańska XX wieku*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum, Kraków 2019, ss. 232.
Stanisław Kamiński, Kazimierz Marek Wolsza (ed.), ser. *The Polish Christian Philosophy in the 20th Century*, Ignatianum University Press, Kraków 2019, ss. 236.

W wersji polskiej i angielskiej ukazał się kolejny tom z serii wydawniczej *Polskiej filozofii chrześcijańskiej XX wieku* (ang. *The Polish Christian Philosophy in the 20th Century*), zrealizowanej w ramach grantu *Pomniki polskiej myśli filozoficznej, teologicznej i społecznej XX i XXI wieku*. Monografia stanowi opracowanie najważniejszych obszarów badań, które wyznaczały drogę rozwoju naukowego Stanisława Kamińskiego (1919-1986), ściśle związanego ze środowiskiem akademickim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Kamiński pracę dydaktyczną oraz naukową rozpoczął od logiki, stopniowo

przechodząc do ogólnej metodologii nauk oraz metodologii filozofii i teologii. Podjęty przez niego program badań wyrósł z umiejętnego połączenia i rozwinięcia trzech tradycji: (1) szkoły lwowsko-warszawskiej – przez kontakty i rozmowy m.in. z Kazimierzem Ajdukiewiczem, Tadeuszem Czeżowskim, Izydorą Dąbmską, Tadeuszem Kotarbińskim, Ludwikiem Borkowskim, (2) koła krakowskiego – przez znajomość prac Jana Salamuchy, Józefa Bocheńskiego, Jana Drewnowskiego, (3) tomizmu – rozwijanego w ramach lubelskiej szkoły filozoficznej, do twórców której jest zaliczany.

Monografia składa się z dziesięciu rozdziałów i jest opracowana przez czterech autorów, wybitnych znawców filozofii rodzimej: Tadeusza Szubkę, Kazimierza Marka Wolszę, Gabrielę Besler i Marka Rembierza. Rozdziały pierwszy i trzeci – *Biogram Stanisława Kamińskiego* oraz *Stanisław Kamiński: logik, historyk logiki i filozof logiki* – opracowała Gabriela Besler. Marek Rembierz opracował rozdziały drugi i piąty: *Jak powinno się rozumieć i uprawiać filozofię? O koncepcji filozofii wypracowanej przez Stanisława Kamińskiego* oraz *Zagadnienia metafizyczne i kwestia kształtowania*

samoświadomości filozofii w dociekaniach Stanisława Kamińskiego. Rozdziały czwarty i dziewiąty – *Metodologia i filozofia w ujęciu Stanisława Kamińskiego* oraz *Biografia Stanisława Kamińskiego* – opracował natomiast Tadeusz Szubka. Z kolei Kazimierz Marek Wolsza jest autorem rozdziałów szóstego, siódmego i ósmego: *Udział Stanisława Kamińskiego w dyskusjach filozoficznych*, *Wpływ Stanisława Kamińskiego na środowisko filozoficzne i pozafilozoficzne* oraz *Słownik podstawowych terminów Stanisława Kamińskiego*.

Całość monografii dopełnia rozdział dziesiąty: *Wybór pism Stanisława Kamińskiego*, w którym przedrukowano cztery artykuły z pracy Kamińskiego *Jak filozofować? Studia z metodologii filozofii klasycznej*, które w niniejszej edycji przygotował Tadeusz Szubka.

Monografia wieloautorska jest całościowym opracowaniem najważniejszych osiągnięć myśli filozoficznej i metafizycznej Stanisława Kamińskiego. Po zaprezentowaniu biogramu S. Kamińskiego, Gabriela Besler w trzecim rozdziale przechodzi do omówienia jego początkowych obszarów zainteresowań oraz działalności dydaktycznej dotyczących logiki jako narzędzia badań filozoficznych. W spo-

sób przejrzysty i wielowątkowy autor przedstawia główne rezultaty prac Kamińskiego z zakresu semiotyki logicznej, sylogistyki, a w sposób szczególnie zwraca uwagę na problematykę supozycji terminów oraz wyszczególnienie i uporządkowanie błędów (nie tylko logicznych). Kamiński dużo miejsca w pracach poświęcił również logice G. Fregego (ukazując jej aktualność i wyjątkowość), a także problematyce definicji oraz rodzajów i podziału rozumowań. Jak zauważa Besler, pod koniec lat pięćdziesiątych obszar zainteresowań Kamińskiego przesunął się w stronę badań metodologicznych, co jest ukazane przez autorów kolejnych rozdziałów pracy. Należy stwierdzić, że Gabriela Besler problematykę logiki i zagadnienia logiczne prezentuje z wielkim znanstwem tematyki badań Kamińskiego.

Ważnym obszarem zainteresowań Kamińskiego była metodologia. Problematyka ta jest opracowana przez Tadeusza Szubkę w rozdziale czwartym. Autor z niezwykłą swobodą wprowadza kolejne, szczegółowe zagadnienia tworząc usystematyzowany i spójny przegląd dorobku badań metodologicznych Kamińskiego. Niezwykle cenne są Tadeusza Szubki uwagi poszerzające horyzont spojrzenia

na osiągnięcia lubelskiego filozofa. Ukazują one z jednej strony trwałość jego osiągnięć dotyczących czynności wiedzytwórczych i logicznych aspektów nauki, ale z drugiej – możliwość ich korygowania i uzupełniania o tradycyjną epistemologię, metafizykę, historię nauki i socjologię wiedzy. Uwagi te są przestrożą przed izolowaniem się od rozwoju danej dyscypliny wiedzy.

W rozdziale piątym Marek Rembierz podjął udaną próbę usystematyzowania poglądów metafizycznych Kamińskiego. Trafny dobór fragmentów wypowiedzi Kamińskiego umożliwił mu wieloaspektowe przedyskutowanie podstawowych zagadnień, które stanowią ogólne tło dla przedmiotowego uprawiania filozofii w tzw. szkole lubelskiej. Marek Rembierz bardzo wyraźnie podkreśla wpływ badań epistemologiczno-metodologicznych oraz metafizycznych na kształtowanie „samomości filozofii” uprawianej przez Kamińskiego. W opracowaniu tej problematyki Rembierz wskazał na ważność dociekań metafizycznych Kamińskiego prowadzonych w ramach konwersatorium metafizycznego, tworzonego przez przedstawicieli środowiska uniwersyteckiego KUL oraz uczest-

nictwa w licznych debatach „poza murami” macierzystej uczelni. Należy podkreślić, że problematyka poglądów metafizycznych Kamińskiego została przez Rembierza zaprezentowana w sposób przejrzysty i usystematyzowany.

Stanisław Kamiński przejawiał dużą aktywność naukową w środowisku filozoficznym, biorąc udział w licznych debatach poświęconych m.in. relacji filozofii do nauk przyrodniczych, znaczeniu filozofii dla człowieka czy filozoficznej nauce o Bogu. Kazimierz Wolsza opracował obszary dyskusji, w które aktywnie włączał się Kamiński. Wolsza przedstawiając owe debaty, a niekiedy i spory, z lekkością stylu wypowiedzi niezatracał ani głębi, ani powagi tematyki, nie tylko przybliżył je czytelnikowi, ale również wprowadza go w świat żywej, rozwijającej się myśli filozoficznej. Jak zauważa Wolsza, aktywność organizacyjna, naukowa i dydaktyczna Kamińskiego wywierała zauważalny wpływ na różne kręgi odbiorców przez m.in. dążenie do kodyfikacji terminologii filozoficznej i metodologicznej (Wolsza przedstawia tę kwestię szczegółowo w rozdziale ósmym) oraz rozszerzenie badań metodologicznych na teologię. Rezultaty tych działań są z kolei przenoszone w świat ży-

cia codziennego ucząc kultury logicznej oraz wzbogacając wiedzę o człowieku i jego życiu. Wolsza przyjmując od Andrzeja Bronka podział twórczości Kamińskiego na trzy etapy: niemetafizyczny, prometafizyczny i mądrościowy, systematyzuje i ukazuje ciągłość rozwoju myśli filozofa lubelskiego. Ważne i cenne są uwagi Wolszy o pracach Kamińskiego dotyczących mądrościowego wymiaru wiedzy.

Poszczególne zagadnienia analizowane w opublikowanej monografii dają wyczerpujący obraz dorobku Stanisława Kamińskiego. W rozdziale drugim obszernie przedyskutowano jego koncepcję filozofii, która, z jednej strony prezentuje wysoką kulturę logiczno-metodologiczną, a z drugiej jest otwarta na problematykę metafizyczną. W następnych rozdziałach przedstawiono, zgodnie z rozwijanymi, filozoficznymi zainteresowaniami Kamińskiego, zagadnienia dotyczące logiki i problematyki logicznej, szczegółowe kwestie dotyczące metodologii i filozofii nauki oraz te kwestie, w których Kamiński dał się poznać jako aktywny współtwórca polskiego środowiska filozoficznego.

W monografii ukazano, iż miernikiem wartości myśli Kamińskiego jest prawda, do której myśl

owa zmierza. Dążenie do obiektywnej prawdziwości nie może jednak dokonać się bez pogłębianej refleksji dotyczącej metod i środków, za których pomocą umysł wznosi się do prawdy. Kamiński dbał, aby dochodzenie do niej dokonywało się w ścisłym związku metody z przedmiotem. W tej perspektywie daje się zrozumieć tok myślenia filozofa lubelskiego. Autorzy monografii z dużym znanstwem filozofii Kamińskiego i erudycją wywodów przedstawili jego życie intelektualne, dokonując próby nadania kształtu jego myślowej konstrukcji.

Monografia opracowana przez znawców rodzimej filozofii ukazuje liczne walory, poczynając od przejrzystego i komunikatywnego, nawet dla nie-filozofów, stylu wypowiedzi, a kończąc na niebywałej erudycji i twórczym (a nie odtwórczym) spojrzeniu na dorobek filozoficzny i metafizyczny Stanisława Kamińskiego.

Treść niniejszej monografii zachęca do kontynuowania badań dotyczących rodzimej myśli filozoficznej, ale także do pogłębienia badań dotyczących twórczości Kamińskiego. Tym bardziej, że autorzy niniejszego opracowania zarysu całości twórczości filozofa lubelskiego nie mieli możliwości, przy tak ograniczonej objętości tomu, za-

prezentowania szczegółowych kwestii, w których najpełniej można byłoby dostrzec połączenie twórczej myśli z wysoką kulturą logiczno-metodologiczną prowadzonego wywodu. W prezentacji myśli filozoficznej Kamińskiego cenne jest również to, że w monografii zachowano indywidualny styl i język wypowiedzi każdego z jej współautorów.

Opublikowana praca jest świadectwem bogactwa rodzimej my-

śli filozoficznej. Jej treść zachęca także nie-filozofów do zapoznania się z nierzadko marginalizowanym dorobkiem polskiej humanistyki. Często formułowanym pytaniem jest to, na ile rodzima myśl wpisuje się w ogólnoświatowe dążenia do poznania prawdy o człowieku i o otaczającej go rzeczywistości. Odpowiedzią na to pytanie niech będzie publikacja angielskojęzycznej wersji omawianej pracy.

KRZYSZTOF ŚLEZIŃSKI